

Bordsjö Säteri ligger på småländska höglandet, söder om Tranås, öster om Aneby och nästan trehundra meter över havet.

Bordsjö har ägts av släkten Bonde sedan 1300-talet. På andra halvan av artonhundratalet sådde man europeisk lärk som växt upp. Lämnat bra virke. Och föryngrat sig.

Carl Bonde är en man med tur! Förutom att ha ärvt ett fideikommiss – flera aktiebolag – har han även ärvt en skogsföryngringsmetod som fungerar.

Föryngra med yxan ...

Förr (= länge sedan) sa man att: "Skräp till skogsmän som inte kan föryngra med yxan". Ettihundra-sex år av skogsvårdslagar och många misslyckade blädningar har gjort allt för att ta död på talesättet.

Men, fortfarande fungerar det. På en del marker. Med vissa trädslag. Lärk är ett!

Efter stormarna Gudrun och Pär och, tidigare, efter planerade avverkningar, har man haft spontana plantuppslag av lärk som man tagit vara på och kompletterat med gran.

Pionjären lärk

Pionjären lärk, startar snabbt, växer fort och trivs på Bordsjö. Uppenbarligen. Trots att det står i läroboken att den inte är så bra och angrips av lärkräfta växer den hyfsat och kräftangreppen är sällsynna.

Komplementet gran, som är gjord för att långsamt krypa in under andra träd, för att ta över på ålderdomen, blir – samtidigt som den är en bra virkesproducent – en kvalitetsdanare som skuggar lärkens stammar, hjälper kvistrensningen och förhindrar vattskott.

BORDSJÖ FIDEIKOMMISS AB

1360 sålde Filip Erengislesson Bonde Bordsjö till sin brorson häradshövdingen Peter Bonde. Bordsjö har sedan dess gått i arv i familjen.

1997 bildades Bordsjö Fideikommiss AB med uppgift att äga och förvalta Fideikommisssejendomarna.

Ägaren av bolaget, Carl Bonde, äger även Hörningsholms Gods i Stockholms län. Bordsjö Skogar AB förvaltar båda egendomarna, ca 6 800 ha skogsmark.

För skogens skötsel och vård finns en skogvaktare, som även ansvarar för Hörningsholms skog och 5 skogsarbetare, varav 2 skogsmaskinförare.

Plantering och röjning görs till 80% i egen regi, motormanuell huggning i särskilda bestånd görs helt i egen regi.

I företaget finns en skotare, som körs i lag med den gallringsentreprenör, som utför samtliga 1:a och 2:a gallringar.

Gallringarna säljs som avverkningsuppdrag medan slutavverkningarna säljs som rotposter.

-Självföryngring av lärk och tall med hjälpplantering av gran i luckor, är vårt recept, sa exkursionsvärden, Carl Bonde

Den ljusälskande lärken

Som pionjärträd vill lärken ha ljus. Mycket ljus. Ska lärken växa bra ska kronorna ha gott om utrymme och bestånden ska vara glesa. Då blir det som med björkbestånd; produktionen blir låg. Om man inte kan fylla upp utrymmet emellan lärkarna med gran. Granen växer bra i det ljus som silar ner genom lärkens ljusgröna kronor och kan avverkas samtidigt med lärken. Gran är **aldrig** fell!

Den stormsäkra lärken

De senaste stormarna har fått skogsägare att fundera på stormsäkrare trädslag än gran. Lärk, som inte har vindfångande barr på vintern, borde vara perfekt.

Även solen har fläckar. I ungdomen är lärken väl stormkänslig. Skulle det komma tidig snö, när barren fortfarande är kvar, kan det vara god natt med hela unglärkbeståndet.

Men som gammal är den stormfastare än gran och ger granen, som står under, vindskydd.

Den rötsäkra lärken

I takt med allt mer omfattande och förbjudande regler för impregnerat virke, spekulerar många skogsägare i att lärk ska ta större marknad till utomhusvirke, trädgårdsmöbler, stolpar, altaner och paneler.

Så om en halv livstid kommer vi att få se allt mer frod- och snabbvuxen lärk i byggvaruhusen.

Lärken är motståndskraftig mot röta. Men bara kärnvirket. Och, då måste träden bli gamla och grova. Klentimmer av lärk till utomhusbruk; glöm det! Kärnveden är lika bra som kärnvirke av tall. Men varken tall eller lärk håller inte för evigt.

Lärkens fördel – mot tallen – är att det har betydligt mer kärnved. Splintveden blir bara ca 5 cm, mot ca 10 cm för tallen.

Den användbara lärken

Vill man vara "grön" och miljömodern använder man lärk. Soffor och bord på Domänverkets rastplatser görs nu av lärk istället för tryckvirke.

Byggare av träbåtar bygger gärna i lärk. Men, hur

Frågade mest, gjorde f.d. länsjägmästarer Rune Ahlander

många träbåtbyggare hittar man i plastens tidsålder. För femton år sedan fanns det i alla fall en sådan på Åland som köpte helstamslärk av Bordsjö.

Lärkens framtiden finns hos miljötillvända villa- och sommarstugeägare som gärna betalar en slant extra för det miljömärkta. Virke, bananer eller naturbeteskött.

Kanske våras det för lärken, när nu Martin Timell sålt in byggskraven och den sladdlösa skruvdragaren, istället för den osexiga spiken. Lärken den hårda, med "dålig spikbarhet"*!

Den vackra lärken

Har du sett en väggpanel av lärk? Då är du nog såld på den varierade och livliga ytan.

I skogen ger lärken omväxling och skönhetsupplevelser. Den skira ljusgröna vårgrönskan som bryter mot granens grönsvarta. Höstens färgexplosion som smörgult breder ut sig. Då inser man att man gjorde rätt när man satsade på lärk.

*Myntades av Statens Järnvägar när man utvärderade olika trädslag som slipers ca artonhundrakallt.

Torgny Bergström

torgny@torgny.se

Tillbaka

Stormen Gudrun fällde skogen. Nu finns 9100 självsådda plantor/ha, tall björk och lärk, hjälpplanterat med gran. Vid röjningen försöker man skapa ett övre skikt med lärk och tall och ett underskikt av gran.